

ВИДОВЕ РІЗНОМАНІТТЯ ПАВУКІВ НА ЖИТОМИРЩИНІ

Максименко Юлія Вікторівна,

Кандидат біологічних наук, доцент

Кафедра зоології, біологічного моніторингу

та охорони природи

Житомирський державний університет

імені Івана Франка

Семенченко Діана Вячеславівна

Житомирський державний університет імені Івана Франка

м. Житомир, Україна

Кожному з нас неодмінно доводилося зустрічатися з павуками. Ці істоти розповсюдженні по всій земній поверхні та нараховують близько 41 000 видів. На павукоподібних, і павуків в том числі, звертали велику увагу і в міфології, і у творах народної творчості, і в науці. Захоплюючим є те, що саме одного з представників павукоподібних “нагородили” однією з найдовших наукових назв- *Diplocephala santaritadopassaquatrensis* Rodrigues (Theridiidae). Ім'я цього паука складається з 33-х символів. Більш частіше зустрічаються назви із 32 символів: *Alloclubionoides wolchulsanensis* (Linyphiidae), *Anophthalmoonops thoracotermis* (Oonopidae), *Mecysmauchenoides nordenskjoldi* (Mecysmauchenidae), *Megalephthantes pseudocollinus* (Linyphiidae) і *Troglohyphantes typhlonetiformis* (Linyphiidae).

Павуки складають одну з найважливіших груп хижаків у складі мезофауни наземних екосистем. Попри свій винятковий хижий спосіб харчування, вони не є однорідною функціональною групою та демонструють значну різноманітність типів стратегії полювання, способів пересування та унікальних адаптивних здатностей протистояти негативним факторам середовища.

Серед павуків, які проживають на території Житомирщин щонайменше 5 видів є отруйними та небезпечними для людини. Давайте детальніше познайомимося з деякими.

Павук-хрестовик або хрестовик-звичайний (*Araneus diadematus*), якого

дуже легко можна впізнати за білими або світлобурими плямами, які формують хрест на спинній поверхні черевця (таке забарвлення слугує для відлякування). Самиця (25-20 мм) мають більше тіло, ніж самці (11-10 мм). Хрестовики розповсюджені по всій території України, вони мешкають в лісах, садах, іноді у будівлях. Отрута павука-хрестовика має токсичний ефект, який є небезпечним як для тварини так і для людини. Звернемо увагу, що цей вид здатний прокусити шкіри людини, однак кількість отрути, що він впорскує не є критично небезпечною для людини. Від отрути хрестовика на сьогоднішній день не загинула жодна людина, однак, у деяких випадках фіксується некроз м'яких тканин, куди був здійснений укус. Інколи люди скаржилися на слабкість і головний біль, який, на щастя, швидко минає. На території нашої країни також проживає більш небезпечний павук - Жовтий павук або жовтосумний колючий павук (*Cheiracanthium punctorium*). З 2018 року вид почав активно заселяти Західну Україну, а на даний час відомо про поодинокі випадки "зустрічей" в Житомирській, Вінницькій, Київській та Черкаській областях. "Отрута золотого павука особливу загрози для здоров'я людини не представляє, але його укуси досить болючі. Спочатку потерпілий відчуває колючі і пекучі болі в місці укусу, яке стає синьо-червоним і опухає. Також можуть з'явитися нудота, блювота, головний біль і невелике підвищення температури. Приблизно через три дні ці симптоми зникають", - повідомляє доцент кафедри зоології та екології ДНУ, кандидат біологічних наук Віктор Бригадиренко. Самиця має тіло завдовжки 15-10 мм, а самець 12-7 мм. Не звертаючи увагу на свій невеликий розмір, ці павуки мають масивні хеліцери (перша пара головний кінцівок, що використовується як щелепа) за допомогою яких можуть легко прокусувати шкіру людини та впирскувати туди свою отруту. Впізнати його можна за червоною голівкою та жовтим черевцем.

Аргіопа тигрова, павук-зебра, павук-оса або брюнніха (*Argiope bruennichi*) один з найбільш яскраво забарвлених павуків України, що належить до родини колопрядів (Araneidae). Тварина має жовто-чорні смуги на черевці і попелясте забарвлення внизу. Довжина тіла самки досягає до 3-х сантиметрів, а самці, в

свою чергу, можуть вирости до 5 сантиметрів завдовжки. Зазвичай аргіопи зустрічалися на південному-сході України. Проте, внаслідок глобального потепління середовище існування виду поширилося на центральну і західну частину країни. Таким чином, можна легко зустріти павука-осу на території Житомирської області на полях, в лісах і навіть на присадибних ділянках. Аргіопи досить вправні мисливці. Полюють на цвіркунів, комарів, мух та інших комах. Здобич паралізують своєю отрутою, обмотують павутиною і за лічені хвилини з'їдають її. Так як павук-зебра здатний прокусити людську шкіру, його укуси є доволі болючим. За кілька хвилин місце укусу червоніє і з'являється відчуття оніміння. Отрути павука недостатньо для того, щоб вбити людину, але може викликати серйозні наслідки для здоров'я. Перш за все, цей вид є небезпечний для дітей, людей, що мають алергічну реакцію на укуси комах або схильні до алергії, та людей похилого віку.

Тарантул південноруський, або південно-російський (*Lycosa singoriensis*) павук, що належить до родини павуків-вовків (Lycosidae). Тарантулів важко сплутати з іншими видами, лише тому, що вони відрізняються "волохатим" тілом та більшими розмірами. Самиці досягають до 10 см, самці менші. Найбільший в Україні та один з найбільших павуків в Європі. Це хижаки, що ведуть нічний спосіб життя. Живуть в пустелях, степах, лісостепа. Риють нори завглиб до 60 сантиметрів. Харчуються гусеницями, капустянками, тарганами, цвіркунами. Укус тарантула не є смертельним проте супроводжується погіршенням самопочуття: у місцях проникнення отрути виникає запалення, може розвинутих лихоманка, збільшитися температура тіла та нябрякнути лімфовузли. Інколи укуси тарантула порівнюють з укусом шершня. У 2012 році місцеві газети повідомили про те, що в населеному пункті Крошня Житомирської області було виявлено отруйного павука, а місцеві жителі ствержують, що від його укусу померло теля. Як виявилось згодом, павук впав у посудину звідки пило воду теля. Тварина померла раптово через параліч всіх внутрішніх органів. Це цілком можливо. У теляти відбулася алергічна реакція, внаслідок чого і відбувся параліч. На людину зазвичай вони не нападають. У

разі укусу рекомендується припалити місце сірником.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Берні Д. Велика ілюстрована енциклопедія живої природи. – «ЗАО» Компанія «Махаон», 2005. – 320 с.
2. Волкова Т. І. Біологія (практичний довідник). Х.: ФОП Співак В. Л., 2010. – 366 с.
3. Прокопенко, О. В. Біологічне різноманіття України. Павуки (Aranei)/ О. М. Кунах, О. В. Жуков, О. Є. Пахомов. - Дніпропетровськ: вид. ДНУ, 2010. – 340 с. 14.